

HÌNH THÀNH ĐỘNG CƠ ĐÚNG ĐẮN TRONG HOẠT ĐỘNG HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN ĐẠI HỌC QUÂN SỰ HIỆN NAY

Trương Thành Trung

Học viện Chính trị quân sự.

Động cơ là hiện tượng tâm lý có chức năng định hướng và thúc đẩy con người hoạt động nhằm thoả mãn nhu cầu. Trong hoạt động học tập, động cơ tồn tại như là lý do của những nỗ lực, cố gắng của người học, nhằm lĩnh hội tốt các tri thức, kỹ năng, kỹ xảo và phát triển các phẩm chất nhân cách phù hợp. Do đó, để nâng cao chất lượng đào tạo, các học viện, trường sĩ quan phải thường xuyên quan tâm hình thành ở sinh viên đại học quân sự động cơ học tập đúng đắn thông qua việc hình thành và phát triển những yếu tố tâm lý liên quan.

Kinh nghiệm của nhiều học viện, trường sĩ quan đã cho thấy, để sinh viên tích cực, tự giác học tập, những nỗ lực sự phạm của nhà trường thường hướng vào hình thành một số yếu tố tâm lý chủ yếu sau đây:

Một là, hình thành niềm tin vào sự nghiệp mà người sĩ quan quân đội sẽ cống hiến, phục vụ.

Niềm tin là một hệ thống quan điểm vững chắc về một lĩnh vực hoặc đối tượng nào đó, được cá nhân thừa nhận, tôn trọng và quyết tâm theo đuổi, bảo vệ. Niềm tin của con người có thể đặt vào một học thuyết, một chế độ, một sự nghiệp, một tổ chức hay một cá nhân mà họ hiểu biết, yêu mến, từ đó nỗ lực đóng góp cho sự phát triển những điều đúng đắn và tốt đẹp của nó. Vì vậy, trong cuộc sống, niềm tin là một loại động lực tinh thần quan trọng của con người. Đối với sinh viên đại học quân sự, niềm tin vào quân đội, vào sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc luôn thúc đẩy mạnh mẽ tính tích cực học tập của họ.

Tuy nhiên, kết quả điều tra tại một số học viện, trường sĩ quan cho thấy, hiện nay thanh niên quyết định dự thi vào đại học quân sự thường do nhiều động cơ khác nhau, nhưng động cơ thuộc về niềm tin vào sự nghiệp mà họ sẽ

cống hiến, phục vụ sau này thì chưa bộc lộ rõ. Tổng hợp ý kiến trả lời của sinh viên cho câu hỏi "Những lý do chính nào đã thôi thúc động chí vào học tại đại học quân sự?" (mỗi người chọn không quá 3 lý do)⁽¹⁾, chúng tôi thu được kết quả sau:

Bảng 1: Lý do chính thôi thúc học viên vào học tại đại học quân sự

STT	Nội dung của những lý do lựa chọn	Tỷ lệ trả lời (%)
1	Phù hợp với điều kiện của bản thân và gia đình	71,7
2	Cảm thấy hãnh diện, tự hào vì được học sĩ quan	63,9
3	Thích cuộc sống có nề nếp, có kỷ luật	63,9
4	Theo lời khuyên của bố mẹ	44,4
5	Sĩ quan là một nghề bảo đảm cuộc sống sau này	18,3
6	Không đủ điều kiện để theo học đại học dân sự	18,3
7	Các lý do khác	12,2

Những số liệu điều tra này đã nói lên rằng, khi quyết định thi vào trường đại học quân sự, phần nhiều sinh viên còn thiếu hiểu biết về quân đội và nghề nghiệp quân sự, cho nên trong động cơ hoạt động của họ chưa có sự thúc đẩy mạnh mẽ của niềm tin vào sự nghiệp mà họ sẽ theo đuổi suốt đời. Thực tế đó đặt ra đòi hỏi phải quan tâm giáo dục niềm tin cho sinh viên của các học viện, trường sĩ quan quân đội.

Niềm tin hình thành trên cơ sở hoà quyền nhận thức, tình cảm và ý chí của con người về một đối tượng nào đó. Vì vậy, việc giáo dục niềm tin cho sinh viên phải được khởi đầu từ việc nâng cao nhận thức về ý nghĩa cao đẹp của sự nghiệp cách mạng, về sự cần thiết khách quan của việc tăng cường xây dựng quân đội, củng cố quốc phòng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc. Đồng thời, nhà trường phải quan tâm giáo dục sinh viên về lòng yêu nước, sự say mê lý tưởng cộng sản, tình cảm gắn bó, biết ơn đối với Đảng và quân đội. Trên cơ sở đó, tăng cường rèn luyện ý chí quyết tâm cho họ thông qua việc chịu đựng những căng thẳng, vất vả trong cuộc sống quân sự và hoạt động huấn luyện để đạt tới mục tiêu, yêu cầu đào tạo. Tổ hợp những tác động đó sẽ góp phần hình thành ở sinh viên đại học quân sự niềm tin vào sự nghiệp của cuộc đời họ.

Hai là, thường xuyên phát triển nhu cầu lĩnh hội nghề nghiệp của sinh viên.

Một trong những mục tiêu của quá trình đào tạo đại học quân sự là chuẩn bị các phẩm chất và trình độ nghề nghiệp cho sinh viên. Vì vậy, nhà trường cần phải làm cho mọi sinh viên quan tâm đến việc tích lũy các kiến

thức, kỹ năng, kỹ xảo hoạt động nghề nghiệp. Điều đó đòi hỏi sinh viên phải có nhu cầu lĩnh hội nghề nghiệp, từ đó chủ động, tích cực trong quá trình học tập.

Thực tế cho thấy, hiện nay vẫn có một bộ phận sinh viên đại học quân sự thường hướng sự cố gắng của mình vào ghi nhớ một cách máy móc hoặc dùng những tiểu xảo trong quan hệ giao tiếp với giáo viên để được thầy nể nhẹ khi chấm điểm. Những người này thường thiếu sự tìm tòi, khám phá trong học tập, không say sưa và chủ động chuẩn bị nghề nghiệp cho mình. Để khắc phục tình trạng này, các cán bộ quản lý và giáo viên trong các học viện, trường sĩ quan quân đội thường có những tác động cần thiết tới nhu cầu lĩnh hội nghề nghiệp của sinh viên trên một số phương diện sau:

- Quán triệt sâu sắc mục tiêu, yêu cầu đào tạo nhằm làm cho sinh viên hiểu được những đòi hỏi khách quan của hoạt động theo chức trách, nhiệm vụ mà trong tương lai họ sẽ phải đảm nhận. Đồng thời, nhà trường thường xuyên khuyến khích, động viên kịp thời những sinh viên có nhiều cố gắng đạt tới mục tiêu, yêu cầu đào tạo, qua đó làm cho họ thấy được lợi ích thiết thân đối với mình khi đáp ứng những đòi hỏi của quá trình đào tạo.

- Thực hiện tốt phương pháp dạy học nêu vấn đề, trên cơ sở bảo đảm tính mới mẻ, hấp dẫn và thiết thực của nội dung dạy học. Đây là một hướng tác động rất có hiệu quả tới nhu cầu lĩnh hội nghề nghiệp của sinh viên. Bởi vì, trong quá trình dạy học như vậy, dường như sinh viên luôn phải đứng trước hàng loạt vấn đề cần được giải quyết, trong đó có nhiều vấn đề gắn với nghề nghiệp tương lai, buộc họ phải nỗ lực tìm hiểu.

- Đánh giá khách quan, chính xác kết quả học tập của sinh viên được coi là cách tác động có hiệu quả tới động cơ học tập, rèn luyện của sinh viên đại học quân sự. Hiện nay, việc đánh giá kết quả học tập thông qua các hình thức thi, kiểm tra đang được các học viện, trường sĩ quan rất coi trọng. Kinh nghiệm cho thấy, những kỳ thi nghiêm túc và căng thẳng, đòi hỏi người học phải huy động nhiều kiến thức, kỹ năng và có sự liên hệ, vận dụng sát với thực tế ngành nghề đào tạo đã làm cho nhiều sinh viên đại học quân sự tích cực hơn trong học tập.

- Tăng cường đưa sinh viên vào các hoạt động nghiên cứu khoa học và tham gia giải quyết các vấn đề thực tiễn của lĩnh vực quân sự phù hợp với ngành đào tạo. Việc này sẽ tạo điều kiện để sinh viên vừa tích lũy được kiến thức, kỹ năng, vừa hình thành thái độ quan tâm và yêu thích lĩnh vực nghề nghiệp của mình. Thông qua đó, góp phần hình thành ở sinh viên đại học quân sự tâm thế sẵn sàng bước vào hoạt động theo chức trách của người sĩ quan quân đội.

Ba là, rèn luyện những thói quen hành vi kỷ luật của sinh viên đại học quân sự.

Dạy học là hoạt động có tổ chức, có điều khiển theo một quy trình chặt chẽ, vì vậy nhà trường, nhất là nhà trường quân đội phải có kỷ luật nghiêm, quy chế giáo dục - đào tạo chặt chẽ. Do đó, để đạt được kết quả cao trong học tập, sinh viên đại học quân sự phải biết chấp hành kỷ luật một cách tự giác.

Thực tế đã xác nhận rằng, tính kỷ luật của người dạy, người học và chất lượng dạy học luôn có tác động qua lại với nhau. Điều đó có thể nhận thấy ở chỗ, do tính kỷ luật kém mà sinh viên không tuân thủ đúng những quy định về quản lý của nhà trường, thiếu tập trung thời gian vào việc học tập, dễ vi phạm quy chế thi, kiểm tra, dẫn đến hạn chế kết quả lĩnh hội kiến thức, kỹ năng, kỹ xảo. Đến khi trở thành sinh viên có học lực yếu thì những người này lại dễ tỏ ra chán nản và càng sút kém về kỷ luật.

Hiện nay, các học viện, trường sĩ quan quân đội rất quan tâm rèn luyện những thói quen hành vi kỷ luật cho sinh viên. Công việc này thường được tiến hành thông qua một số tác động sư phạm chính như: Làm cho sinh viên nhận thức được đòi hỏi khách quan và lợi ích đối với bản thân họ trong việc tuân thủ các quy chế, quy định về giáo dục - đào tạo, điều lệnh, điều lệ quân đội, pháp luật nhà nước. Đồng thời, từng học viện, trường sĩ quan thường xuyên tổ chức tốt đời sống quân sự nhằm bảo đảm để sinh viên tìm thấy sự thoả mãn những nhu cầu của bản thân thông qua việc thực hiện nghiêm túc các đòi hỏi về kỷ luật. Công việc này được thực hiện trên cơ sở duy trì nghiêm các nề nếp, chế độ công tác và tiến hành thường, phạt thật nghiêm minh trong quá trình dạy học, do đó đã góp phần thúc đẩy tính tích cực, tự giác học tập của sinh viên.

Bốn là, nhu cầu và năng lực tự giáo dục, tự đào tạo của sinh viên.

Đào tạo của nhà trường chỉ đạt được kết quả cao khi thúc đẩy được sinh viên tự giáo dục, tự đào tạo. Do đó, các học viện, trường sĩ quan quân đội hiện nay đang tích cực tìm các giải pháp để thúc đẩy hoạt động tự học, tự nghiên cứu, tự rèn luyện của sinh viên nhằm biến quá trình đào tạo thành tự đào tạo. Trong đó, việc hình thành nhu cầu và năng lực tự giáo dục, tự đào tạo ở sinh viên được xem là một giải pháp đang mang lại hiệu quả thiết thực.

Kết quả khảo sát tại một số học viện, trường sĩ quan đã cho thấy, để thực hiện điều này, các nhà trường thường tác động theo một số phương thức chủ yếu sau:

- Tìm cách thoả mãn nhu cầu tự khẳng định của sinh viên bằng cách tạo ra những cơ hội để mỗi người tự bộc lộ mình và để được đánh giá tốt như: tăng cường các hình thức hoạt động thi đua, tổ chức các hội thảo, diễn đàn, các kỳ thi Olympic... dành cho sinh viên; kịp thời biểu dương những sinh viên có thái độ cầu thị, ham học hỏi và không ỷ lại.

- Thực hiện tốt dân chủ hoá trong dạy học nhằm thúc đẩy phê bình, tự

phê bình trong sinh viên, trên cơ sở đó hướng sinh viên vào việc thường xuyên tự đánh giá, tự đòi hỏi mình phải vươn lên trong học tập.

- Tăng cường vai trò cố vấn của giảng viên đối với sinh viên trong quá trình tự học, nhằm làm cho họ biết tự tổ chức hoạt động học tập của mình.

Tóm lại, để sinh viên đại học quân sự chăm học hơn, các nhà quản lý, các nhà giáo không chỉ kêu gọi họ cố gắng, mà điều quan trọng là phải biết dùng các biện pháp tác động nhằm hình thành, phát triển các nhu cầu, động cơ học tập đúng đắn ở họ. Việc quan tâm tới giáo dục niềm tin, phát triển nhu cầu lĩnh hội nghề nghiệp, rèn luyện thói quen hành vi kỷ luật và hình thành nhu cầu và năng lực tự giáo dục sẽ nâng cao được vai trò chủ thể của sinh viên trong dạy học và góp phần nâng cao chất lượng đào tạo của các nhà trường quân đội.

Chú thích

1. Theo số liệu của đề tài khoa học cấp Bộ quốc phòng *"Tác động của những biến đổi kinh tế - xã hội ở nước ta đến xây dựng QĐND Việt Nam về chính trị trong giai đoạn cách mạng mới"*.